

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

naventura, Durandus, Vega; & ex Thomistis Paludanus, & Capreolus. Secunda, quæ est Ferrarientis, Soti, & Choquetij, asserit gratiam habitalem non creari absolute, sed concreari ad creationem hominis grati, sive justit. Tertia, quæ est communior in Schola D. Thomæ, affirmat illâ de potentia obedientiali animæ educi. Pro qua

Dico: Gratia sanctificans neque propriè creatur, neque concreatur, sed de potentia obedientiali animæ educitur.

Prima pars hujus conclusionis probatur primò ex D. Thomæ infra quæst. 113. art. 9. ubi querit, an sit majus opus Dei, creatio mundi, quam justificatio impij; Et sub distinctione responderet, dicens quod ex parte modi operandi est majus opus creatio, quam justificatio, cum illa sit ex nihilo, non ista; sed ex magnitudine rei quæ sit, majus opus est impij justificatio, quam cæli & terræ creatio: Sed hæc differentia nulla esset, si gratia per creationem produceretur: Ergo juxta D. Thomam gratia sanctificans non creatur.

Confirmatur: Nulla creatura, in sententia D. Thomæ, potest etiam instrumentaliter creare, ut patet ex 1. p. quæst. 45. art. 5. Atqui ex eodem S. Doctore hic art. 1. ad 1. & 2. & 3. p. quæst. 62. art. 1. Humanitas Christi, & Sacramenta, instrumentaliter concurrunt ad gratiam producendam: Ergo illa non creatur.

Probatur secundò eadem pars ratione Cajetani. Gratia quando definit esse, non annihilatur: Ergo neque, quando producitur, creatur. Antecedens est certum: tum quia ut docet D. Thomas 1. p. quæst. 104. art. 4. annihilatio non intervenit de facto in operibus gratiæ: tum etiam quia gratia destruitur præcisè ex vi separationis à subiecto; separatio autem à subiecto non est annihilatio, cum maneat subiectum. Consequentia verò probatur: Ex communi Philosophorum sententia, inceptio & desinitio rei alicujus sibi correspondent, ita ut quod incipit per generationem, desinat per corruptionem; & quod desinit per corruptionem, incipiat per generationem; & similiter quod incipit per creationem, desinat per annihilationem, & contra: Ergo si gratia non desinat per annihilationem, signum manifestum est, eam non produci per creationem.

Probatur tertio eadem pars ratione fundamentalis. Ideò intelligimus animam rationalem creati, quia per eandem actionem quâ producitur in corpore, posset produci extra corpus separatim, & quia illi naturale est quod existat separata à corpore; cum non solum sit informans, sed etiam per se subsistens: At cum gratia sanctificans sit essentialiter accidens, subindeque non sit per se subsistens, sed tantum inexistens, neutrum illi convenit, id est nec potest produci extra animam, nec existere sine subiecto, saltem connaturaliter: Ergo illa non creatur.

Quod verò etiam non concreatur, facillè potest ostendi. Sicut enim ad hoc ut aliquid congeneretur, requiritur ut fiat ad productionem alterius quod propriè generatur, ita ad hoc ut aliquid concreatur, necesse est quod producat ad productionem alterius quod propriè creatur: Sed quando gratia producitur, nihil propriè creatur, ad cuius creationem dicatur gratia concreari: Ergo gratia non concreatur. Major constat, Minor probatur. Quando enim producitur gratia, homo non propriè creatur, quantum ad suam substantiam, ut patet: neque quantum ad esse accidentale gratiæ, quod habet formaliter à gratia; tum

Tom. IV.

A quia incipit habere hoc esse per mutationem quandam; quâ de non grato fit gratus, & tamen creatio non est mutatio; tum etiam quia homo, quantum ad istud esse, non minus pendet in fieri à subiecto ut à causa materiali, quam ipsamet gratia.

Confirmatur: Ideò intellectus & voluntas sunt per concreationem, quia cum sint proprietates animæ rationalis, sunt per eandem actionem per quam ipsa producitur: Atqui gratia sanctificans, cum non sit proprietas animæ, sed accidens ipsi indebitum, non sit per eandem actionem per quam anima producitur, sed per diversam: Ergo non potest dici concreari à Deo ad creationem subiecti.

Hæc ratio probat non solum gratiam, quæ nobis in justificatione infunditur, sed etiam quæ Angelis & primis Parentibus in primo creationis instanti collata fuit, non fuisse concreatam: quia licet illi non fuerint prius producti & existentes, quam gratia infunderetur, sed gratia naturam ipsorum comitata sit, juxta illud Augustini, *erat Deus in Angelis condens naturam, & largiens gratiam*; illa tamen, cum non fuerit propria passio, fluens ab ipsorum essentia, & à naturalibus ipsorum principiis, non fuit producta per eandem actionem, quâ ipsorum natura condita est, sed per diversam.

Ex his probata manet tertia pars: si enim gratia non creatur, vel concreatur, debet educi ex aliqua potentia. Nam cum creatio & educio contradictione opponantur (creari enim est fieri ex nihilo, sive ex non præsupposito subiecto; educi verò contra est non fieri ex nihilo, sed ex subiecto præsupposito) inter illas actiones non datur medium: Sed gratia non potest educi de potentia naturali aut violenta sui subiecti, scilicet animæ, cum non sit ei connaturalis, vel repugnans: Ergo de potentia obedientiali animæ educitur.

Confirmatur: Educitur est fieri dependenter à subiecto: Sed gratia in suo fieri connaturaliter dependet à subiecto: Ergo educitur. Minor probatur: Productio rei alicujus, si sit ei connaturalis, debet esse proportionata modo essendi illius: Sed gratia, cum sit accidens, in modo essendi connaturaliter dependet à subiecto: Ergo etiam connaturaliter ab illo dependet in fieri.

Confirmatur amplius: Ideò anima rationalis non pendet in esse & fieri à corpore, subindeque non sit per educationem, sed per creationem, quia sine miraculo conservatur separata à corpore: Atqui gratia non potest conservari extra animam, sine ingenti miraculo, simili illi quo in sacramento Eucharistiæ accidentia panis & vini sine subiecto conservantur: Ergo gratia connaturaliter dependet in esse & fieri à subiecto; & per consequens non per creationem, sed per educationem producitur. Unde S. Thomas quæst. unica de virtutibus in communi art. 10. ad 13. agens de virtutibus infusis, docet eas educi de potentia obedientiali animæ: eadem autem est ratio de gratia habituali, ac de illis virtutibus, cum illa sint ipsius gratiæ veluti proprietates, & simul cum ea animæ infundantur.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam partem conclusionis objiciet primò, Scripturam multis in locis clarè docere quòd gratia creatur i Psalmo enim 50. David

Q

- petens gratiam sibi à Deo donari, ait: *Cor mun-* A
dum crea in me Deus. Et ad Galat. 6. iustus dicitur
Nova creatura. Item ad Ephes. 2. fideles dicuntur
Creati in Christo Iesu; & cap. 4. *Induere novum*
hominem, qui secundum Deum creatus est in iusti-
tia & sanctitate veritatis: quæ omnia explicari
43. non possunt, nisi dicamus gratiam revera creati.
Respondeo cum D. Thoma supra quæst. 110.
art. 2. ad 3. quod gratia in Scripturis Sacris dicitur
creari, non quia secundum suum esse naturale &
physicum producatur ex nihilo (quod importat
vera creatio) sed quia infunditur à Deo, nullis
nostris meritis præcedentibus, quod habet quan-
dam similitudinem creationis, potestque creatio
moralis appellari. Addo quod etiam in Scriptura
homo iustus dicitur per gratiam generari, juxta
illud Pauli. ad Corinth. 4. *In Christo Iesu per*
Evangelium ego vos genui; & istud Petri: *Sicut*
modo genui infantes: omnis autem generatio,
demptâ humanâ, fit per formæ educationem, non
verò per ipsius creationem.
44. Objicies secundo: Actio per quam producitur
gratia sanctificans, debet esse omnium præstantif-
sima, cum talis qualitas in nobilitate & perfectio-
ne quancumque rem creatam vel creabilem exce-
dat, ut disp. præcedenti art. 4. ostendimus: Sed
creatio multo nobilior est educatione: Ergo gratia
sanctificans non educitur, sed creatur.
Confirmatur: Anima rationalis producitur per
creationem: Ergo & gratia, quæ animâ rationali
perfectior est, cum illa sit ordinis naturalis, illa
verò supernaturalis.
45. Ad objectionem respondeo, actionem per quam
Deus producit gratiam, debere quidem esse præ-
stantissimam, sed accommodatam conditioni ejus:
creationem autem non esse productionem, quæ
sit accommodata conditioni naturali gratiæ, sed
solum educationem; nam cum gratia sit accidens,
atque adeo non sit naturaliter per se subsistens,
dependet in suo esse & fieri à suo subjecto, &
consequenter ex potentia ejus, non quidem natu-
rali, sed obedientiali, educitur, si connaturaliter
producatur: unde præstantia productionis ejus su-
pra productiones aliarum formarum ipsi inferio-
rum, per hoc sufficienter salvatur, quod nulla sit
creatura, in cujus virtute activa principaliter con-
currente, vel in cujus potentia passiva naturali
præcontineatur.
Ad confirmationem, concessio Antecedente, ne-
gatur consequentia & paritas: Ratio discriminis
est, quia licet gratia sanctificans sit perfectior,
quoad ordinem & speciem suam, animâ rationa-
li, est tamen eâ imperfectior quoad modum ef-
fendi: quia cum sit accidens, dependet connatu-
raliter in suo esse & fieri à suo subjecto; anima
verò, cum sit forma, non accidentalis, sed substan-
tialis, & per se subsistens, non dicit talem depen-
dentiam à corpore, ac proinde non est mirum
quod ex illo non educatur.
46. Objicies tertio: Illud incipit per creationem,
quod desinit per annihilationem: Sed gratia desi-
nit per annihilationem: Ergo incipit per creatio-
nem. Major patet ex supra dictis. Minor proba-
tur ex D. Thoma in 2. dist. 26. quæst. unica art. 2.
ad 5. ubi expressè dicit, quod *cum gratia corrup-*
pitur, simul etiam in nihilum redit.
47. Respondeo concessâ Majori, negando Mino-
rem. Ad cujus probationem dicendum cum Con-
rado supra quæst. 110. art. 2. ad 3. D. Thomam in
illo loco non fumere nomen annihilationis stri-
ctè, prout distinguitur ab omni corruptione, sed
- pro ipsa corruptione formæ quæ totum suum esse
amittit, ita ut nulla pars ejus in se remaneat, sed
tantum in potentia subjecti: sic enim idem S. Do-
ctor in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 2. ad 1. dicit in mu-
tationibus naturalibus formam corrupti annihilari,
nisi (inquit) quatenus manet in potentia in suo
subjecto.
Objicies quarto contra tertiam partem conclu-
sionis: Educi de potentia subjecti, aliquid speciale
denotat, & diversum ab inhærentia & receptione
formæ in subjecto: Sed nulla alia dependentia re-
peritur in gratia sanctificante, respectu animæ,
nisi quod ipsi inhæret, & in ea ut in subjecto reci-
pitur: Ergo ex illa non educitur. Major probatur:
tum quia anima rationalis recipitur in materia, &
tamen ex ipsa non educitur: tum etiam quia pro-
ductio formæ in subjecto, potest quidem appel-
lari inductio, non tamen educio; cum particula
ex aliquid speciale denotet, ab inhærentia, vel re-
ceptione, aut sustentatione distinctum.
Respondeo ad educationem formæ vel acciden-
tis non sufficere quod inhæreat subjecto, aut in
ipso recipiatur, sed insuper requiri quod talis for-
ma, mediâ inhærentiâ, vel receptione ejus in sub-
jecto, recipiat esse: unde anima rationalis, licet re-
cipiatur in materia, ab ipsa tamen non educitur,
quia existit independenter ab illa, propriâque
gaudet existentia & subsistentiâ: contra verò cum
gratia sanctificans, utpote essentialiter accidens,
recipiat connaturaliter suum esse, mediâ inhæren-
tiâ ejus in anima, ejus productio, inductio simul
& educio dici debet; inductio, quia producitur
cum inhærentia; educio, quia dependet connatu-
raliter in suo esse ab illa inhærentia; quæ depen-
dentia per particulam *ex* denotatur.
Objicies quinto: Ut aliqua forma educatur ex
subjecto, requiritur quod fiat per actionem trans-
mutativam illius: Sed gratia sanctificans (ea sal-
tem quæ Angelis & primis parentibus in ipso
creationis momento collata fuit) non potuit fieri
per actionem transmutativam subjecti: Ergo, nec
ab illo educi. Major docetur communiter à no-
stris Thomistis in 2. physc. Minor autem videtur
manifesta: ad transmutationem enim subjecti, re-
quiritur quod illud præcedat formam prioritate
temporis, vel saltem instantis, & in tali priori
sub ejus privatione existat: Sed subjectum gratiæ
Angelorum & primorum parentum non præcessit
in aliquo instanti privatum hujusmodi formæ;
cum illam in primo creationis momento receper-
int, & simul fuerit Deus in Angelis condens na-
turam, & largiens gratiam, ut supra ex Augusti-
no vidimus: Ergo talis gratia per actionem sub-
jecti transmutativam facta non est, nec per conse-
quens educita, sed creata, vel concreata.
Respondeo concessâ Majori, negando Mino-
rem. Ad cujus probationem dicendum, quod licet
ad actualem subjecti transmutationem requi-
ratur, quod illud præcesserit in aliquo instanti,
seu priori in quo, privatum formâ quam reci-
pit, ut tamen actio productiva formæ sit quan-
tum est ex se transmutativa subjecti, sufficit quod
sit distincta ab ea quâ subjectum producitur, &
non habeat inviolabilem nexum cum illa; ut do-
cent nostri Thomistæ loco citato, ubi agunt de
educatione formarum: actio autem quâ gratia
Angelis & primis parentibus in ipso creatio-
nis momento collata fuit, habuit duas illas con-
ditiones; fuit enim distincta ab actione quâ An-
geli & primi parentes à Deo producti sunt, &
cum ea non habuit inviolabilem nexum; cum

gratia sanctificans à substantia Angelorum & primorum parentum per modum proprietatis non dimanaverit, unde fuit producta per actionem de se transmutativam subiecti (quod ad educationem sufficit) quamvis per accidens illud actu & de facto non transmutaverit, quia per accidens in eodem momento, quo illud conditum est, gratia producta fuit, & sic non præcessit in aliquo instanti sub privatione illius.

52. Obijcies ultimò: Si gratia educeretur de potentia obedienciali subiecti, educeretur etiam de potentia naturali: Sed hoc dici nequit, cum gratia sit qualitas ordinis supernaturalis: Ergo nec illud. Sequela probatur: Potentia obediencialis est ipsa entitas naturalis rei: Ergo si gratia educatur de potentia obedienciali subiecti, educetur etiam de potentia naturali.

53. Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem dico potentiam obediencialem non esse præcisè entitatem naturalem animæ, sed ipsam animæ entitatem ut dicentem respectum ad actum, & potentiam activam supernaturalem: quare potentia hæc obediencialis passiva, neque est simpliciter naturalis, neque simpliciter supernaturalis, sed quid medium inter potentiam passivam naturalem & supernaturalem, in aliquo conveniens, & in alio differens ab utraque: habet enim duo, unum quòd sit innata animæ secundum suam naturam; alterum quòd respiciat actum supernaturalem, ad quem non potest reduci per potentiam activam naturalem, sed solum per supernaturalem; in primo convenit cum potentia naturali, & differt à supernaturali; e contra in secundo convenit cum supernaturali, & differt à naturali.

54. Dices: Non datur medium inter ens naturale & supernaturale, sicut non datur medium inter excedens & non excedens ordinem naturæ, quia sunt contradictoria: Ergo non datur potentia passiva in rebus creatis, quæ neque sit naturalis, neque supernaturalis, sed media inter utramque.

55. Respondeatur hac instantià solum probari, quòd potentia obediencialis, præcisè quoad suam entitatem considerata, sit naturalis, vel supernaturalis, non verò quòd sit simpliciter in ratione potentie passivæ naturalis, vel supernaturalis: ratio enim potentie passivæ non consistit in entitate subiecti, absolute sumpta, sed prout importat ordinem ad actum recipiendum, & ad potentiam activam; subindeque ut dicatur simpliciter naturalis, non satis est quòd ejus entitas sit naturalis, sed etiam requiritur quòd respiciat actum, & potentiam activam naturalem; potentia autem obediencialis passiva, de qua loquimur, respicit actum & potentiam activam supernaturalem.

56. Instabis adhuc: Si potentia obediencialis non sit supernaturalis, anima ratione illius non erit ejusdem ordinis cum gratia, utpote simpliciter supernaturali; ac proinde non erit causa materialis ipsius.

Sed nego consequentiam: in causa enim materiali non requiritur æqualis perfectio cum effectu, sed minor sufficit; quandoquidem ejus causalitas non consistit in hoc quòd tribuat perfectionem effectui, sed potius in eo quòd ab illo perficiatur & actuetur.

ARTICULUS III.

Utrum ad gratiam sanctificantem requiratur aliqua dispositio, illaque sit physica & ex natura rei, vel duntaxat moralis, & ex divina institutione?

§. I.

Quibusdam præmissis utraque difficultas resolvitur.

Notandum primò, duo genera dispositionum solere distingui à Philosophis: quædam dicuntur remotæ, vel antecedentes, quæ formam tempore præcedere solent, & ab illa possunt separari: aliæ verò vocantur proximæ, seu concomitantes, quia formam semper concomitantur, & ab ea sunt inseparabiles: v. g. calor ut duo est dispositio remota, & antecedens formam ignis; calor verò ut octo, qui est proprietas fluens ab ejus essentia, dicitur dispositio illam concomitans.

Notandum secundo, eorum qui gratiam sanctificantem recipiunt, alios esse adultos, habentes usum rationis & libertatis; alios parvulos, usum rationis & liberi arbitrij carentes, quibus in sacramento Baptismi infunduntur gratia & virtutes supernaturales, quæ ab ipsa ut proprietates dimanant. His præmissis.

Dico primò, ad gratiam habitualementem requiri aliquas dispositiones ex parte fuscipientis, nimirum motus liberi arbitrij, in adultis; in parvulis verò virtutes infusas, tam theologicas, quam morales, quæ cum ipsam semper comitentur, & ab ea sint inseparabiles, dispositiones ejus concomitantes dici possunt.

Hæc conclusio, quantum ad adultos, est certa de fide, definita in Tridentino contra Lutheranos & Calvinistas sess. 6. cap. 6. his verbis: *Disponuntur autem (adulti) ad ipsam justitiam, dum excitari divinæ gratiæ, atque adjuvi. fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum.* Et infra inter alias dispositiones ad gratiam requisitas, actum fidei, spei, & penitentia recenset. Item can. 9. anathema dicitur ei qui dixerit, solâ fide impium justificari, & nulla ex parte necesse esse, eum suæ voluntatis motu præparari atque disponi.

Favent etiam Scriptura, & SS. Patres. Nam i. Regum 7. dicitur: *Preparate corda vestra Domino.* Et Ezecl. 2. *Qui vident Dominum, preparabunt corda sua.* Itè SS. Patres passim affirmant debere hominem in animo suo aditum patefacere divinæ gratiæ, ut illius fiat particeps. Ita Cyprianus Epist. 2. ad Donatum, ubi hæc scribit: *Profluens largitor spiritus nullis finibus premitur, nec coercentibus claustris, intra certa murorum spatia frenatur: manat jugiter, exuberat abundanter; nostrum tantum sibi patet, & pateat; quantum illuc fidei capax afferimus, tantum gratiæ inundantis haurimus.* Ita etiam S. Cyrillus Hierosolymitanus cathec. 1. & Divus Augustinus serm. 15. de verbis Apostoli, ubi apertè agnoscit dispositiones requiri ex parte adulti ad gratiam recipiendam, quando dicit: *Qui creavit te sine te, non te justificabit sine te.* Et postea addit: *fecit nescientem, justificat volentem.* Denique D. Bernardus lib. de gratia & lib. arbit. hæc habet: *Si tollas liberum arbitrium, non erit quod salvetur; si tollas gratiam, non erit*